

Iz tega pregleda se razvidi, da izmed vsih učnih močij še polovica ni vpisanih v družbo sv. Mohorja, izmed učiteljev malo nad polovico, od učiteljic pa komaj četrtino. To ni kaj častno za nas učitelje, ko se vendar tolikrat povdarja po vseh slovenskih časopisih korist družbe sv. Moharja za slovenski narod. In učitelji bi imeli imeti tu prvo mesto drugim v izgled. Učitelji se štejejo kaj radi med slovensko inteligenčijo. Morda se zato sramujejo brati knjige družbe sv. Mohorja, ker so pisane za bolj priprosto ljudstvo? No, če je temu tako, mislil bi si kdo, da so vsi učitelji vpisani kot udje pri „Matici slovenski“, ki izdaja knjige bolj za izobražence. Da temu ni tako, je dokazal g. Fr. Jaklič v 23. številki. Učit. Tovariša m. l. Naštel je od 524 učiteljev le 69 udov. In letos ni bolje, ker od 540 učnih močij je le 70

udov pri Matici slovenski brez vpokojenih učiteljev. Ako hoče kdo primerjati imenik družbenikov sv. Mohorja in Popotnikov koledar našel bode tudi, da so udje družbe sv. Mohorja večinoma le starejši učitelji, mlajše moči, posebno pa gospodičine učiteljice, se temu odtegujejo, kar kaže število 36 od 139 učiteljic. Nadaljnega razmotrivanja ni treba.

Ker je zdaj čas za vpisovanje udov k družbi sv. Mohorja, naj ni jeden učitelj in učiteljica ne zamudi plačati malenkost od jednega goldinarja pri poverjeniku svojega kraja, da tako rešimo čast učiteljstva; če ne bodo drugi stanovi kazali na nas, da smo malomarneži in da nam ni mar za izobražbo naroda. Komur je pa vsebina knjig družbe sv. Mohorja prepriprosta, naj podari knjige kakemu ubogemu učencu, storil bode vsaj dobro delo. J. D.

Književnost.

Levstikovi zbrani spisi. Uredil Francišek Levčec. II. zvezek. Proza II. Vsebina: Kritike in polemike. — Tolmač. — Kazalo. Ljubljana. Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg. 1892. Str. 316. Cena nevez. 2 gld. — V tem zvezku je košček slovenske estetike. Malo je slovenskih knjig, katere bi človek čital takó s pridom kakor ravno to. Zanimljivo je vse, zlasti pa „Napake slovenskega pisanja“. Njegovi nauki so privedli slovenske pisatelje šele na pravo narodno pot, kajti boril se je z onimi svojimi vrstniki, ki so osrečavali naše ljudstvo s spisi pisanimi v spakedrani slovenščini in v tujem duhu. Učil jih je, kako morajo pisati. Njegovi neprijatelji so bili sicer strastni in močni, a vendar je Levstik premagal s svojimi nazori, kateri so napósled prišli v veljavo. Cena je posameznim zvezkom res velika, vendar ne bode nikomur žal za denar, kajti vsaka Levstikova knjiga ima stalno vrednost. On je naš klasik.

Josipa Jurčiča zbrani spisi. Uredil Fr. Levčec. XI. zvezek. Dramatični spisi. — Pripovedne pesmi. V Ljubljani, 1892. Založila in natisnila „Narodna tiskarna“. Str. 310. Cena nevez. 60 kr., vez. 1 gld. — Izdajanje Jurčičevih spisov je dospelo do predzadnjega zvezka in skoraj bode mo imeli to, za naše razmere zelo ceno izdajo našega najboljšega pripovedovalca vso dotiskano. Ker so se zvezki izdajali v dolgih presledkih, bilo je mogoče vsako knjigo si

omisliti sproti. Ta zvezek je zlasti važen, ker sta v njem tragediji „Tugomer“ in „Veronika Deseniška“, katera se je nekoliko spremenjeno igrala pri otvoritvi deželnega gledališča. Pesni pa kažejo, da je bil pokojni Jurčič sicer dober pripovedovalec, toda nespreten versifikator.

Slovenska Matica je razposlala za l. 1892 naslednje tri knjige.

1. **Slovenska zemlja.** Opis slovenskih pokrajin v prirodnoznanem, statističnem, kulturnem in zgodovinskem obziru. I. del. Poknežena grofija Goriška in Gradišćanska. Prirodnoznanstveni, statistični in kulturni opis. (22 podob). Spisal S. Rutar, c. kr. gimnazijalni profesor. Ljubljana 1891. Natisnila R. Milčeva tiskarna. Str. 116. Knjižarska cena 50 kr. — Goriška dežela je opisana zelo mikavno in natančno in tako upamo, da bodo tudi druge slovenske dežele dobro opisane, da bode mo vendar enkrat imeli dobro zemljepisje in pravično zgodovino domače zemlje. Podobe zelo povzdignejo vrednost knjige.

2. **Henrik Sienkiewicz: Z ognjem in mečem.** Povest iz davnih let. Iz poljščine preložil M. M. Ilustriral Viktor Oliva. Del I in II. Zabavne knjižice VII. zvezek. Natisnil F. Šimaček v Pragi. 1892. Str. 233 velike 4°. Knjižarska cena 1 gld. 50 kr. — Povest je veličastna. Najboljši poljški pisatelj verno risa v njej kozaško življenje v Ukrajini, opisuje sli-

kovito upor Bogdana Hmelnickega, ki je hotel streli s pomočjo Kozakov in Tatarjev Poljake in sam priti do moči. Mnogoštevilne ilustracije krasé knjigo in pomagajo čitateljevi domišljiji. Prevod je čisto okoren, čemur je pa najbrž kriva prelagateljeva natančnost, ker je hotel poslati Slovencem vsega Sienkiewiczza.

3. Letopis Matice Slovenske za leto 1892. Uredil Anton Bartel. V Ljubljani natisnila „Narodna tiskarna“ 1892. Str. 304. Knjigarska cena 1 gld. — Vsebina: Dr. K. Strekelj: Iz besednega zaklada narodovega; dr. Matija Murko: Enklitike v slovensčini; Ivan Steklasa: Jošt Josip Turn; J. Navratil: Slovenske narodne vraže in prazne vere; Anton Koblar: Zgodovina železarstva na Kranjskem; dr. Simon Šubic: O načinih skladanja števil; Ivan Tomšič: Bibliografija slovenska; E. Lah: Letopis „Matice Slovenske“. — Letošnji letopis je veliko raznovrstnejši mimo prejšnjih. Znanstveni spisi so iz raz-

ličnih strok, da si vsak lahko izbere, kar ga bolj zanimlje. Iz letopisa povzamemo, da je imela Matica lani 2200 udov in med njimi 197 ljudskih in vadniških učiteljev in učiteljic; lani 174. Pomnožilo se je učiteljev-matičarjev od lani na Kranjskem + 5, Štajerskem + 6, Primorskem + 11, Koroskem + 1; skupaj + 23. Veselo znamenje je, da se število učiteljev-matičarjev množi. Najbolje so relativno zastopani primorski, najslabeje kranjski učitelji, ker o koroskih govoriti ne moremo. Vender število 197 še nikakor ni zadostno, ako pomislimo, da je duhovnov-matičarjev preko 800. Daleč smo zaostali. Kdor se hoče vpisati še za lansko leto, dobi še lahko vse tri knjige, to naj storé zlasti oni, ki se mislijo za naprej vpisati, da bodo imeli vso „Slovensko zemljo“ in pa povest „Z ognjem in mečem“ celo. Matičen tajnik vemo, da rad postreže vsem.

L i s t e k.

Piše: R. P. (Konec.)

Pisatelji naj pazijo, da izberejo priprosto, a jedrnato snov. Ogibljejo naj se vsem preumetno zaviti in stavkom in frazam. Navada je, da začenjajo daljše povesti, namenjene odrasli mladini, z uvodi, polnimi visokodonečih fraz. Opazoval sem, kako se obnašajo pri takih povestih bralci in videl sem, da se za lepodoneči uvod niti ne zmenijo, temveč nekatero povest še le pri drugem poglavji čitati začnejo. Od kod ta razvada? Čul sem časi, da je najučenejši učitelj mnogokrat zelo slab učitelj; isto se lahko reče o pisateljih, ki pišejo mladini. Njihov visokoletni duh se ne more ponižati do primerno nizkega duševnega obzora čitateljevega, a duh tega se ne more vspeli v višave onega: nedostaja vezi, ki bi ju družila, nedostaja — zanimanja.

Poglejmo narodno blago. Vemo, da je duševni plod priprostega zemljana. In delo neučenega možaka se ustmeno stoletja ohranja, a pisana dela učenjakov se pozabljuje! Ironija! — Priprostost govora in jedrnata snov v prikupljivi obliki provzročujejo, da se narodno blago tako naglo vsakemu priljubi, da je cenijo celo učenjaki. Gg. pisatelji! Pišite i vi tako, in otroci bodo veseli vaših proizvodov, brali jih bodo z zanimanjem.

Slednjic še besedo kritikovalcem. Omenjal sem že, da je kritika mnogo veljave izgubila, ker se zlorabi. Kdor ocenja, naj pomisli, da se boče na njegove opazke marsikdo oziral.

Vzemimo. Krajni šolski svet dovoli pri proračunski seji mal znesek v nakup mladinskih spisov. Rešiti je sedaj vprašanje, kaj naj se naroči. No, to ni težavno, saj imamo obilno knjižice, katere priporočajo mladini; treba je le najboljše izbrati. Izvršitev tega se prepusti

učitelju. Vzemimo zopet, ta službuje v osamljeni vasi in nima priložnosti, da bi se o tem s kakim večjim tovarišem posvetoval. Pa čemu bi bilo tega treba, saj ima naročenec šolske liste in skoro v vsakej številki je ocenjena kaka knjižica; temu bo pač tudi smel verjeti! Pa zopet zapreka! Hvalijo in ponujajo knjižice, kakor židovsko blago, da je slednjic človek res v zadregi, kaj bi naročil. Stoj! tale je posebno hvaljena. Omenjene so sicer malenkostne hibe — zakaj bi se sicer predstojee vrstice nazivale: ocena a priporočila se zelo; stoji celo, naj bi se v vsaki šolski knjižnici nahajala v več iztisih (Pop. str. 41, 1893). Prav tako! Bolje, da naročimo več iztisov dobrega dela, kakor mnogo knjižic s slabo vsebino. Naroči torej dva istisa. — Ko delo doide, prebira je hitro, da se prepriča, kaj je naročil svoji deci, a zatemni se mu čelo, ko vidi, da vsebina knjige zaradi neprimerne oblike tudi najboljšim učencem povsem ni pristopna. Krajni šolski svet zve po učencih, kakšne so one, toplo priporočene knjige, zgubi zaupanje v učitelja in v prihodnje zopetne predloge za nakup knjig hladno odkloni, češ, kmet je ubog in nima denarja, da bi se za take reči trosil. Kdo trpi škodo? Mladina, založnik, pisatelj in mogoče še kdo? Uganili ste najbrže, da imam zopet v mislih „Srce“. Pravičen ocenjevalec bi delo pač lahko priporočal večrazrednim šolam po mestih in trgih, tudi nižjim razredom srednjih šol; pripomniti bi pa moral, da skoro ni rabljivo za otroke malih vasic, ki niso razven domačih hribov, domače vasice, cerkve in šole še skoro ničesar videli, katerim so pojmi o mestu, o življenju v njem, o živahnem gibanju po ulicah, o navadah meščanov, o cirkusu, o „Zvezdi“ i. t. d. čisto neznani, kateri si